

Helsingfors/Mariehamn 8.2.2017

Nr 11/17

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
23.1.2017, nr 11 och 14/2017.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 23.1.2017 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om erkännande av yrkeskvalifikationer (nedan landskapslagen),
2. Landskapslag om jämställande av högskolestudier.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Landskapslagen innehåller bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU om ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden. I landskapslagen om jämställande av högskolestudier finns bestämmelser om jämställande av högskolestudier genomförda utanför Åland med föreskrivna behörighetsvillkor.

Lagstiftningsbehörigheten

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapets myndigheter, landskapets tjänstemän, undervisning samt näringsverksamhet tillkommer med vissa undantag landskapet enligt 18 § 1, 2, 14 och 22 punkterna i självstyrelselagen för Åland. Behörigheten i fråga om den kunskap och skicklighet som fordras för att vinna kompetens som godkänns av staten tillkommer dock riket enligt självstyrelselagens 27 § 3 punkt.

Landskapslagen gäller erkännande av i lagen närmare definierade yrkeskvalifikationer och systemen för erkännandet. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att lagstiftningsbehörigheten är delad mellan riket och landskapet när det gäller regleringen av behörigheten att vara verksam inom olika yrken. Beroende på behörighetsfördelningen finns det vissa reglerade yrken som utövas i landskapet med stöd av rikets lagstiftning, medan andra reglerade yrken bestäms i landskapslagstiftningen. Enligt landskapslagens 2 § avses med erkännande av yrkeskvalifikationer ett beslut som ger en person rätt att utöva ett reglerat yrke i landskapet. Med begreppet reglerat yrke avses en eller flera former av yrkesverksamhet där det genom landskapslag direkt eller indirekt krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av verksamheten eller någon form av denna. På grund av detta begränsar sig landskapslagen endast till sådana yrken som regleras i landskapslagstiftningen, och landskapslagen utgör i detta avseende inte en behörighetsöverskridning. Denna omständighet har även beaktats i landskapslagens 23 §, enligt vilken paragrafen endast reglerar en sådan användning av en yrkestitel för en yrkesverksamhet som regleras i landskapslagstiftningen. Även i 1 § i landskapslagen om jämställande av högskolestudier begränsas lagens tillämpningsområde till att gälla i landskapslag föreskrivna behörighetsvillkor samt i landskapslag reglerade yrken.

Enligt landskapslagens 3 § fattar Ålands landskapsregering beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer samt sköter andra förvaltningsuppgifter som följer av lagen. Landskapsregeringen ska vid behov samarbeta med behöriga myndigheter i riket och bedriva ett nära samarbete med ursprungsmedlemsstatens behöriga myndigheter samt ge ömsesidigt bistånd inom ramen för de tidsfrister som anges i unionens bestämmelser om erkännande. Med anledning av denna bestämmelse konstaterar Ålandsdelegationen att förhållandet till utländska makter utgör riksbehörighet enligt självstyrelselagens 27 § 4 punkt, med beaktande av bestämmelserna i lagens 9 och 9a kap. Självstyrelselagens 9 kap. reglerar internationella förpliktelser, medan lagens 9a kap. reglerar ärenden som gäller Europeiska unionen. Då åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som fattas inom Europeiska unionen är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden för Ålands del delad mellan landskapet och riket på det sätt som anges i självstyrelselagen. Behörighetsfördelningen i självstyrelselagen mellan landskapet och riket bibehålls också vid genomförandet av gemenskapsrätten. I fråga om den interna kompetensfördelningen mellan riket och landskapet är det landskapets sak att se till att gemenskapsrätten genomförs i landskapet till den del en fråga hör till en medlemsstats behörighet, men enligt självstyrelselagen ankommer på landskapet. Enligt Ålandsdelegationens bedömning överensstämmer bestämmelserna i den nu aktuella landskapslagstiftningen med nämnda bestämmelser.

Enligt landskapslagens 6 § uppbärs en avgift för deltagande i ett i paragrafen avsett lämplighetsprov och för intyg över lämplighetsprov. Även landskapslagens 15 § berättigar landskapsregeringen att besluta om avgifter som ska uppbäras för utförda prestationer i anslutning till ett europeiskt yrkeskort. Jämlikt 18 § 5 punkten i självstyrelselagen har landskapet behörighet att lagstifta om grunderna för avgifter som uppbärs inom landskapsförvaltningen och enligt 44 § 3 mom. i nämnda lag ankommer det på lagtinget att lagstifta om grunderna för avgifter som uppbärs inom landskapsförvaltningen. Grundlagens 81 § 2 mom. förutsätter att grunderna för avgifter anges i lag. Dessutom förutsätter självstyrelselagens 21 § 1 mom., att bestämmelser som berör grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag anges i landskapslag. Ovan nämnda paragrafer i landskapslagen förutsätter att besluten om avgifterna ska fattas i enlighet med landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet. Med anledning härav föranleder bestämmelserna inte anmärkningar från Ålandsdelegationens sida.

Landskapslagens 10 § berättigar landskapsregeringen att i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om gem samma utbildningsramar, medan närmare bestämmelser om gem samma utbildningsprov kan utfärdas genom landskapsförordning enligt landskapslagens 11 §. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda förordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning. Delegeringsbestämmelserna i landskapslagens 10 § och 11 § är rätt vida. Innehållet i delegeringarna preciseras och begränsas emellertid, förutom av den reglering som finns i landskapslagen, av på området gällande EU-rättsakter. Ålandsdelegationen anser därigenom att delegeringsstadgandena uppfyller de krav som anges i grundlagens 80 § 1 mom. och självstyrelselagens 21 § 1 mom.

Landskapslagens 20 § innehåller bestämmelser om behandlingen av personuppgifter. Regleringen av personuppgifter berör ett rättsområde som inte särskilt omnämns i självstyrelselagens uppdelning av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande

organ. Lagstiftningsbehörigheten bör därför i detta hänseende bedömas utgående från de rättsområden landskapslagstiftningen kan beröra. Såsom ovan konstaterats reglerar landskapslagen yrkeskvalifikationer för yrken inom landskapets behörighetsområden. I fråga om personuppgifter bör dock beaktas att enligt grundlagens 10 § 1 mom. är vars och ens privatliv skyddat, och bestämmelser om skydd för personuppgifter ska utfärdas genom lag. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning uppfyller regleringen i landskapslagens 20 § de krav som nämnda grundlagsbestämmelse ställer för skydd av personuppgifter.

Besvärsbestämmelserna i landskapslagens 24 § och 9 § i landskapslagen om jämställande av högskolestudier överensstämmer med 25 § i självstyrelselagen.

Landskapslagen avser en ytterligare implementering av EU:s regelverk. Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att det inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet avsedd bedömning av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger.

Tillämpningen av hänvisningen i 4 § landskapslagen om jämställande av högskolestudier till landskapslagen förutsätter att även landskapslagen träder i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare